

MOLNÁR ERZSÉBET*

A bizalmi vagyonkezelési titok büntetőjogi védelméről**

I. Bevezetés

Az új Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény, továbbiakban Ptk.) hatályba lépésével a magyar jogrendszerben megjelent a főként angolszász jogterületeken hagyományokkal rendelkező, ott régmúlta visszatekintő trusttal rokon jogintézmény, a bizalmi vagyonkezelés.¹ A bizalmi vagyonkezelési szerződés új feladatok elé állítja mind a joggyakorlatot, mind a magánjog-tudományt, tekintettel arra, hogy rendszerbeli helye, célja és funkciója definiálásán túl szükséges feltárni mindazon lehetőségeket, ahol e szerződéstípus a magyar jogrendszerben adekvát módon alkalmazható.²

A bizalmi vagyonkezelési szerződés kodifikálásával egy új titokfajta is megjelent a magyar jogrendszerben. A bizalmi vagyonkezelési titok jogi védelme mibenlétének megállapíthatósága érdekében annak jogi jellegéről, valamint rendszerbeli helyéről szükséges és indokolt állást foglalni ugyanis – mint ahogyan *Angyal Pál* megfogalmazza – „a titoksértés relatív jellegű és tartalmilag a társadalmi felfogás módosulásával lépést tartó, változó fogalom”,³ ezért a titokvédelem tárgya nem statikus. Az új szerződési nem megjelenése nem csak a magánjog-tudományt állítja feladatok elé, hanem a büntetőjog-tudományt is. Egyrésztől bővült ugyanis a vagyoni viszonyokat érintő bűncselekmények alapjául szolgáló polgári jogi jogviszonyok köre, amely elsősorban a vagyonkezeléssel kapcsolatos hűtlen kezelés bűncselekmény körében megfogalmazott vagyonkezelési kötelezettség tartalmának mikénti értelmezésének feladata elé állítja a büntetőjog-tudományt, valamint a joggyakorlatot.⁴ Másrészt e szerződés bizalmi jellegé-

* adjunktus, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar

** A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg

¹ Vö. KISS MÁRIA: *Ptk. Hatodik Könyv. Harmadik Rész XLIII. Fejezet*. In: Wellmann György (szerk.): *Polgári jog. Kötelmi jog. Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész. HVG Orac. Budapest, 2013. 156–169. pp. 156–157. pp.*

² Vö. VEREBICS JÁNOS: *Az üzleti élet szerződései az új Ptk.-ban*. Magyar Jog 2013/10. 588–597. pp. 589. p.

³ ANGYAL PÁL: *A titok védelme anyagi és alaki büntetőjogunkban*. Athenaeum. Budapest, 1908. 18. p.

⁴ A bizalmi vagyonkezelési szerződés mint a hűtlen kezelés törvényi tényállásában megfogalmazott vagyonkezelési kötelezettség tartalmát képező szerződéssel kapcsolatos értelmezési kérdések részletes vizsgálata

re,⁵ a szerződő felek közötti bizalmi viszonyra tekintettel a vagyonkezelőt lojalitási, valamint titoktartási kötelezettség terheli a vagyonrendelővel szemben, amely titoktartási kötelezettség fennállása okán nemcsak a magánjogi, hanem a büntetőjogi titokvédelem szempontjából is adott a kérdés: *Szankcionálható-e büntetőjogi eszközökkel a bizalmi vagyonkezelői titok megsértése?*

Jelen tanulmány célja a bizalmi vagyonkezelési szerződéssel kapcsolatos, büntetőjogilag releváns kérdések közül a bizalmi vagyonkezelői titok büntetőjogi védelmének kérdésében való állásfoglalás. A büntetőjogi védelem mibenlétének meghatározásához a jogrendszer egységességének elvére is tekintettel szükséges a magánjogi védelem létének kérdésében is állást foglalni.⁶ Így e tanulmány mintegy elengedhetetlen előkérdésként a titok-fogalommal, titok-dogmatikával, valamint személyiségi jogsértésekkel foglalkozó szakirodalom felhasználásával tesz kísérletet a vizsgált titokfajtának a magánjog-dogmatikai rendszerben való elhelyezésére.⁷ Mindezek alapján a megfogalmazott kutatási kérdés megválaszolásához háromlépcsős vizsgálat vezet: a bizalmi vagyonkezelési szerződés dogmatikai jellegének meghatározása, különös tekintettel a bizalmi jelleg mibenlétére, a bizalmi vagyonkezelői titok magánjogi védelme kérdésében való állásfoglalás, majd pedig a büntetőjogi védelem vizsgálata.

II. A bizalmi vagyonkezelési szerződés dogmatikai karakterisztikája

Sándor István idézi Eörsi Gyula tulajdonjogra vonatkozó megállapítását, miszerint „minden irányba ható csendes vonzás a tulajdonjog, mágneses erőtér, melynek hatása alól semmi, ami vas és amit más erő nem tart lerögzítve, nem szabadulhat”.⁸ A bizalmi vagyonkezelési szerződés specialitása az egyéb, vagyonkezelési elemeket tartalmazó szerződésektől eltérően abban áll, hogy a kezelendő vagyon tulajdonjoga a vagyont kezelő személyre teljes egészében átszáll, azaz a vagyonkezelő – szerződésben meghatározott feltételek, illetve iránymutatások mellett – a vagyonnal kapcsolatosan a tulajdonosi részjogosítványokat azok teljes terjedelmében gyakorolhatja. A tanulmánynak nem feladata és célja a bizalmi vagyonkezelési szerződés konstrukciójának részletekbe bocsátkozó bemutatása, a dogmatikai karakterének meghatározása annyiban azonban elengedhetetlen, amennyiben abból a bizalmi vagyonkezelői titok védelmével kapcsolatos

meghaladja jelen tanulmány tartalmi kereteit. Fontos azonban annyit leszögezni, hogy a bizalmi vagyonkezelési szerződés tulajdonátruházó jellegére is tekintettel álláspontom szerint vizsgálandó, hogy a joggyakorlat által, tipikusan a megbízási szerződés mint vagyonkezelési kötelezettséget megállapító kontraktus vonatkozásában kidolgozott, a kötelezettség büntetőjogi tartalmára vonatkozó feltételek nem, avagy módifikaált tartalommal alkalmazandók pro futuro a bizalmi vagyonkezelési szerződés esetén.

⁵ Vö. B. SZABÓ GÁBOR *et al.*: *A bizalmi vagyonkezelés*. HVG Orac, Budapest, 2014. 211. p.; MENYHÁRD ATTILA: *A bizalmi vagyonkezelési szerződés. Hatodik Könyv Harmadik Rész XVI. Cím XLIII. Fejezet*. In: Vékás Lajos – Gárdos Péter: *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Wolters Kluwer Kft. Budapest, 2014. 1874–1900. p.1890. p.

⁶ Vö. NOCHTA TIBOR: *A magánjog és a közjog viszonyáról az új Ptk. alapján is*. Jogtudományi Közlöny 2016/10. 481–490. p. 483. p.

⁷ Vö. MICZÁN PÉTER: *A bizalmi vagyonkezelési titokról*. *Gazdaság és Jog*. 2016/11–12. 20–27. pp.

⁸ EÖRSI GYULA: *A tulajdonátszállás kérdéseiről*. Idézi: SÁNDOR ISTVÁN: *A bizalmi vagyonkezelés és a trust. Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés*. HVG Orac. Budapest, 2014. 390. p.

megállapítások eredeztethetők, alátámaszthatók. Nem véletlen, hogy e fejezet elején éppen *Sándor* által is hivatkozott *Eörsi* idézet szerepel, hiszen a magánszférával kapcsolatos jogok, a személyiségi jogok éppúgy, ahogyan a tulajdonjog is olyan abszolút szerkezetű jogviszonyok, amelyek gyakorlása során a jogosulttal szemben mindenki más jogsértéstől, indokolatlan beavatkozástól tartózkodni köteles. A bizalmi vagyonkezelési szerződés tulajdon-átruházási és bizalmi jellegének ötvözete álláspontom szerint fokozottabb bizalmat, biztosítéki rendszert kíván meg a vagyonrendelő jogállásának védelme érdekében, mint egy olyan megbízási szerződés esetében, ahol a megbízó a megbízottat a jogviszony fennállásának egésze alatt utasításokkal jogosult ellátni. A szerződés elnevezésében szereplő „bizalmi” kifejezés tehát ténylegesen a vagyonkezelő személyébe és képességeibe vetett bizalmat fejezi ki.⁹ Amíg a *képességekbe* vetett bizalom álláspontom szerint a vagyonnal való rendelkezéshez fűződő szakértelembe áll, addig a *személybe* vetett bizalomban jelenik meg a vagyonkezelő lojalításában valamint a tudomására jutó, a vagyonrendelőt, illetve a kezelt vagyont érintő titok megtartásába vetett bizalom.

A bizalmi vagyonkezelési szerződés egy háromszereplős szerződéses modell, amelynek az alapja a vagyonkezelő *érdekkövetési kötelezettsége*,¹⁰ a kezelt vagyon kedvezményezettjének érdekei szem előtt tartásával. Ahogyan azt láthattuk, a szerződés alapvető jellegzetessége abban áll a más vagyonkezelési tartalmat hordozó szerződésekhez képest, hogy a tulajdonosi pozíció és a tulajdon tárgyának hasznosítása, azzal való rendelkezési jog elválik egymástól azáltal,¹¹ hogy a vagyonkezelő a szerződés tárgyát képező vagyon tulajdonjogát átruházza a vagyonrendelőre. Ahogyan azt *Menyhárd* kihangsúlyozza, e szerződéses konstrukciónak a más, megbízási jellegű jogviszonyokkal szemben gazdasági és társadalmi előnyei abban állnak, hogy a tulajdonosi és a döntési pozíció szétválásával a döntéshez szükséges szakértelem biztosítható.¹² A bizalmi alapon nyugvó kontraktusoktól a bizalmi vagyonkezelési szerződést éppen az különbözteti meg, hogy a vagyonrendelő a tulajdon-átszállást követően főszabály szerint a vagyonkezeléssel kapcsolatosan a megbízási szerződésben ismert utasítási joggal nem élhet, amely körülmény még inkább a szerződés tárgyának a vagyonrendelőtől való elválásának irányába hat, azzal azonban, hogy az ellenőrzési jog gyakorlásának eszköze a rendelkezésére áll. A tulajdon-átruházás vagyonkezelési céllal történik, azaz a vagyonkezelőt kötelmi jogi kötelezettség terheli a vagyonnak a szerződésben meghatározottak szerinti, a kedvezményezett érdekében történő, célhoz kötött vagyonkezelésre.¹³ Álláspontom szerint a szerződés bizalmi jellegének dominanciáját tehát az adja, hogy minél inkább távolodik a vagyonrendelő a vagyonával kapcsolatos dologi jogi jogosultságoktól, illetve azok gyakorlásának jogától (voltaképpen itt e jogosultság megszűnik), annál inkább szükséges a jogviszony kötelmi jogi, személyiségi jogi bástyáinak kiépítése, amelynek alapját erkölcsi-bizalmi nexus képezi.

⁹ B. SZABÓ 2014, 157. p.

¹⁰ MENYHÁRD 2014, 1876. p.; KISS 2013, 157. p.

¹¹ MENYHÁRD 2014, 1874. p.; KISS 2013, 156. p.

¹² MENYHÁRD 2014, 1874. p.

¹³ MENYHÁRD 2014, 1875. p.

III. A bizalmi vagyonkezelési titok

A bizalmi vagyonkezelési szerződés fent megfogalmazott bizalmi jellegéből ered a vagyonkezelőnek a Ptk. 6:319. §-ban expressis verbis megfogalmazott titoktartási kötelezettsége, amely a következőképpen hangzik:

„A vagyonkezelő köteles titokban tartani minden olyan tényt, tájékoztatást és egyéb adatot, amelyről vagyonkezelői megbízatása keretében vagy annak kapcsán szerzett tudomást. E kötelezettsége független a vagyonkezelői jogviszony létrejöttétől, és fennmarad a bizalmi vagyonkezelési megbízatás megszűnése után is.”

A vagyonkezelőt terhelő titoktartási kötelezettség a vagyonkezelési szerződés immanens része a törvényi rendelkezés alapján akkor is, ha azt kifejezetten nem foglalták a felek a szerződésbe. Fontos kihangsúlyozni, hogy – ahogyan azt *Menyhárd* megállapítja – a titoktartási kötelezettség alapja nem önmagában a bizalmi vagyonkezelési szerződés, hanem a felek között fennálló bizalmi viszony,¹⁴ a kontraktus bizalmi jellege.¹⁵ Ezért amellet, hogy az idézett törvényhelyen megfogalmazottak szerint a szerződéses jogviszony megszűnése után is fennáll a titoktartási kötelezettség, a vagyonkezelőt e kötelezettség abban az esetben is terheli, ha a szerződés érvénytelen, avagy létre sem jött.¹⁶

1. A bizalmi vagyonkezelési titok rendszerbeli helye

Angyal Pál 1908-as monográfiájában kísérletet tesz a titok mint ontológiai és jogi jelenség általános fogalmának megállapítására. Ahogy azt hangsúlyozza, a vonatkozó irodalom tipikusan csak a magántitok fogalmát adja meg, a *titokra* vonatkozó általános megállapítások ritkák.¹⁷ Álláspontom szerint a bizalmi vagyonkezelési titok esetén éppen az általános megállapítások segítenek annak megállapításához, hogy létező és jogi védelemmel körülbástyázott titokfajták csoportjai közül e titok valamelyik alá besorolható-e vagy sem.

1. 1. A bizalmi vagyonkezelési titok mint magántitok

A bizalmi vagyonkezelési titok magántitokként való értelmezéséhez elengedhetetlen a magántitok fogalmi elemeinek meghatározása. A tartalmi kritériumoknak való megfelelés vizsgálatát ab ovo megnehezíti, hogy a magántitok fogalmát sem polgári jogi norma, sem sui generis büntetőjogi értelmező rendelkezés nem határozza meg.¹⁸ A Ptk.

¹⁴ BALÁS P. ELEMÉR: *Személyiségi jog*. In: Szladits Károly (szerk.): *Magyar magánjog*. Első kötet. Általános rész. Személyi jog. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest, 1941. 644. p.

¹⁵ BÉRCES VIKTOR: *A magántitok büntetőjogi védelmének értelmezési sémái*. Jogtudományi Közlöny 2017/9. 394–402. pp. 398. p.; B. SZABÓ 2014, 211. p.

¹⁶ MENYHÁRD 2014, 1890. p.; BALÁS 1941, 644. p.

¹⁷ ANGYAL 1908, 11. p.

¹⁸ Vö. BÉRCES 2017, 395. p.; TAMÁS LAJOS: *A titok magánjogi védelme*. In: Nochta Tibor – Monori Gábor (szerk.): *Ius est ars*. Ünnepi Tanulmányok Visegrády Antal professzor 65. születésnapja tiszteletére. Pécs, 2015. 499–508. pp. 499. p.; BÉKÉS ÁDÁM: *Az emberi méltóság és az egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények (Btk. XXI. Fejezet)*. In: Polt Péter (szerk.): *A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja*. Opten Informatikai Kft. Budapest, 2016. 671–709. pp. 695. p.

2:46. §-a voltaképpen kodifikált tartalom nélkül deklarálja a magántitoknak minősülő titok jogi védelmét, a következőképpen: „A magántitok védelme kiterjed különösen a levéltitok és a hivatásbeli titok oltalmára.”

A normatív tartalom hiánya okán a joggyakorlat kimunkálta azokat a fogalmi kritériumokat, amelyek alapján valamely titok magántitokként védelemben részesülhet. A bírói gyakorlat szerint „a titok mindaz a bárki által megismerhető adat, tény, körülmény, vagy gondolat, amelyet azonban csak korlátozott számú egyén ismer, s amelynek titokban maradásához a titok ismerőinek méltányolható érdeke fűződik.”¹⁹ (Vö. BH2004. 170.) A magántitok a jogi védelemben részesülő titok legelemibb és legperszónálisabb formája, amelynek jellegadó fogalmi ismérve – éppúgy, mint bármely titoknak, – hogy annak meghatározott körből való kikerülése az e körbe tartozók érdekeit sérti.²⁰ Az érdekeknek a magántitok fogalmi körét illetően „méltányolhatónak” kell lennie, azaz megállapítható, hogy az általános társadalmi-erkölcsi megítélés szerint, objektíve is érdeksérelmennek tekinthető a titok nyilvánosságra hozatala, az adott titokkörből való kikerülése.

A Ptk. két titokfajtát részesít *nevesített* védelemben,²¹ a „különösen” kitétel egyértelműen utal azonban arra, hogy a magántitok köre a védelem szempontjából *bővíthető*,²² a Ptk. voltaképpen a magántitkot ezáltal generális titokfajtának tekinti. A hivatásbeli titok különösen az orvosi, valamint az ügyvédi titok, de e körbe sorolható a joggyakorlat szerint tipikusan a gyónási titok is.²³

A bizalmi vagyonkezelési szerződés esetén – amint azt a szerződés dogmatikai jellemzőinél láthattuk – az abszolút jellegű jogviszonyok „önkéntes megbontása” érhető tetten azáltal, hogy a vagyonrendelő átruházza a vagyonának tulajdonjogát a vagyonkezelőre, emellett akár a jogviszony keletkezésekor, akár annak fennállásakor bármikor szükségképpen rendelkezésre bocsátja a vagyonrendelőt megillető, a vagyonkezeléssel kapcsolatos titkok körét is. Az abszolút jellegű jogviszonyokban bekövetkező szerződéses modifikációt a következőképpen fogalmazza meg *Miczán*: „a bizalmi vagyonkezelés a személyiségi jogi alapokat akként módosítja, hogy a saját személyiségi jogának e bizalmi vagyonkezelési jogviszonnyal kapcsolatos titkaira vonatkozó részét nem engedi szabadon gyakorolni, hanem e jogait is aláveti bizalmi kötelezettségének, ezzel az abszolút jogból az arra vonatkozó közvetett rendelkezési jog kiválasztását a vagyoni jogokon túl e személyiségi jog tekintetében is megteremti.”²⁴ Tekintettel arra, hogy a magántitok specifikus altípusainak felsorolása a már ismertetett „különösen” jelzőre tekintettel nem jelent taxációt, álláspontom szerint e fogalmi kör a bizalmi vagyonkezelési titokkal *kibővíthető*. A magántitok joggyakorlat által meghatározott fogalmi kritériumainak megfelel, álláspontom szerint ugyanis bármely szerződéses jogviszonyban keletkező, illetve felmerülő

¹⁹ TÓTH MIHÁLY: *Titkokkal átszőtt büntetőjog*. Iustum Auquum Salutare 2005/1. 57–72. 2005. 57. p.; Vö. JUHÁSZ ZSUZSANNA – VIDA MIHÁLY: *A szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények (Btk. XII. Fejezet III. Cím)*. In: Nagy Ferenc (szerk.): *A magyar büntetőjog különös része*. HVG Orac. Budapest, 2009. 162. p.; Vö. TAMÁS 2015, 501. p.

²⁰ OROS PAULÍNA: *Titokvédelem*. In: Petrik Ferenc (szerk.): *A személyiség jogi védelme*. KJK Könyvkiadó, Budapest, 1992. 144–156. pp. 144. p.

²¹ Vö. FÉZER TAMÁS: *Személyiségi jogok*. In: A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja. Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014. 294. p.

²² Vö. OROS 1992, 145. p.; BÉKÉS 2016, 695. p.

²³ FÉZER 2014. 294. p.

²⁴ MICZÁN 2016, 24. p.

titok védelméhez fűződő érdek méltányolható. *Miczán* szerint a bizalmi vagyonkezelési titok abban különbözik a más, bizalmi személyeket (pl. ügyvédet, orvost) terhelő titoktartási kötelezettségtől, hogy azoknak az „*ágazati jogszabályok mögötti polgári jogi jogalapja*” a Ptk. magántitokra vonatkozó rendelkezése. Ezzel szemben álláspontja szerint a bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatos adatokra, információkra vonatkozó titoktartási kötelezettség a 6:319. §-án alapul, nem pedig a Ptk. 2:46. §-án. *Formálisan* maradéktalanul egyetértek *Miczán* álláspontjával, különbségtételével, úgy vélem azonban, hogy az általa megfogalmazott differencia *materiálisan nem releváns*. Álláspontom szerint ugyanis a magántitokkénti védelem szempontjából materiálisan nem tehető különbség az ily módon védett ügyvédi, avagy orvosi titok,²⁵ valamint a bizalmi vagyonkezelői titok között. Úgy vélem, hogy annak dogmatikai megállapításával, hogy a bizalmi vagyonkezelési titok is magántitok, a magántitokként történő védelem jogalapja éppen úgy a Ptk. magántitokra vonatkozó rendelkezése lesz, mint ahogyan a más, joggyakorlat, illetve ágazati törvények²⁶ által nevesített titkok esetén. Meglátásom szerint a bizalmi vagyonkezelési titok ad absurdum hivatásbeli titokként történő polgári jogi védelme akkor is lehetséges eszközként állna a vagyonrendelő, illetve a titokjogosult rendelkezésére, ha ezt a védelmet a Ptk. expressis verbis nem fogalmazná meg. Azzal azonban, hogy ezt a jogalkotó megteszi, pontosan az ügyvédi, illetve az orvosi titokhoz hasonlóan biztosít nyílt utat a védelemhez, mintegy mérlegelési lehetőség gyakorlásának kötelezettségével nem terhelve a joggyakorlatot annak a kérdésnek az eldöntésével, hogy vajon az e szerződési körben felmerülő titok magántitokként védhető-e. Ebben az esetben ugyanis a magántitok joggyakorlat által kimunkált fogalmában meghatározott, a titok felfedésének jogszerűségéhez szükséges „méltányolható érdek” létének hiánya már önmagában, mintegy indíciúmként fennáll az expressis verbis jogi norma megsértése okán. Ahogyan azt *Vida* és *Juhász* megfogalmazzák, az adat, illetve tény titokjellegét jogi szabály írja elő, így a „*méltányolható érdeket sértő jelleg a jogellenesség alapján megállapítható*”.²⁷ Így tehát a titokvédelmi kötelességnek akár a Ptk.-ban, akár valamely ágazati normában való deklarálása a magántitok jelleget egyértelművé tevő jogi rendelkezések. Mindezeknek megfelelően álláspontom szerint a magántitok fogalmi körébe tartozó titokfajták köre a bizalmi vagyonkezelési szerződés megjelenésével, és e helyen elemzett törvényhely megfogalmazásával kibővült, és értendő alatta a bizalmi vagyonkezelési titok is.

1. 2. A bizalmi vagyonkezelés titok mint üzleti titok

Tóth Mihály az individuális magántitok terminus technikust használja azokra a magántitkokra, amelyek a titok jogosultjának személyi körülményeire vonatkoznak. A gazdasági körülményekre vonatkozó magántitok pedig a speciális magánjogi, valamint büntetőjogi védelemben részesülő üzleti titok.²⁸

²⁵ TÓTH 2005, 58. p.

²⁶ Vö. TAMÁS 2015, 504. p.

²⁷ Vö. VIDA – JUHÁSZ 2009, 162. p.

²⁸ TÓTH 2005, 69. p.

Az üzleti titok fogalmának meghatározását, valamint annak magánjogi védelme feltevéleit 2018. augusztus 8-ig a Ptk. tartalmazta. 2018 augusztusában hatályba lépett azonban az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény (*továbbiakban: Üttv.*), amellyel a jogalkotó kiemelte az üzleti titokra vonatkozó szabályanyagot a Ptk-ból, és e titokfajta vagyoni jogi jellemzőinek előtérbe helyezése mellett a fokozott és komplex jellegű, valamint az uniós jogi követelményeknek is maradéktalanul megfelelő védelmet²⁹ e külön törvényben teremtette meg. Álláspontom szerint azon jogalkotói cél és jogtechnikai megvalósítás, miszerint a komplex és összefüggő szabályanyaggal a jogalkotó helyesen nem kívánta megbontani a Ptk. zárt logikai rendszerét, és a Ptk. Személyiségi jogok részéből kiemelve *expressis verbis* az üzleti titok vagyoni jogi jellegét, és ilyen jellegű védelmét hangsúlyozza, önmagában még nem eliminálja azt az ezidáig uralkodó dogmatikai megállapítást, miszerint *magánjog-dogmatikailag* az üzleti titok a magántitok speciális fajtája.

Éppen ezért indokolt annak vizsgálata, vajon a bizalmi vagyonkezelési titok tekinthető-e üzleti titoknak. Abban az esetben ugyanis, ha igen, úgy az a megállapítás a büntetőjogi védelem tartalmát és terjedelmét is determinálja.

Az Üttv. 1. §-a következőképpen definiálja az üzleti titkot:

„Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos - egészben, vagy elemeinek összességéként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető -, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja.”³⁰

A titok tárgya a magántitokhoz képest annyiban eltérő, hogy az nem szorosan a titok jogosultjának személyéhez, hanem annak gazdasági tevékenységéhez kapcsolódik. A törvényi fogalomban meghatározott egyéb feltételek voltaképpen valamely adat, tény, ismeret jellegadó fogalmi elemeinek tekinthetők, amelyek – így a titokban tartás követelménye – a magántitok joggyakorlat által kimunkált fogalmában is impliciten megtalálhatók. A magántitok és az üzleti titok közötti differentia specífica tehát a titok tárgya, tartalma, pontosabban az a tevékenységi kör, amelyben a titok mint gazdasági determináns jelentőséggel bír,³¹ valamint ebből eredően – ahogyan azt a jogrendszerbeli helye is *expressis verbis* kifejezésre juttatja – az üzleti titok vagyoni értékének és forgalomképességének dominanciája. Függetlenül attól, hogy a magántitokkal szemben az üzleti titok megsértése *elsősorban* gazdasági érdekek sérelmében áll, az üzleti titok ugyanúgy titok, mint ahogyan a magántitok, így annak *titokjellemvonásai* álláspontom szerint adottak. *Angyal* megfogalmazása szerint: „az egyénnek gazdasági titkaira vonatkozó rejtve maradáshoz való joga a jogi tárgy”. Álláspontom szerint tehát az alapvető kü-

²⁹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2016. június 8-i (EU) 2016/943 IRÁNYELVE a nem nyilvános know-how és üzleti információk (üzleti titkok) jogosulatlan megszerzésével, hasznosításával és felfedésével szembeni védelemről.

³⁰ E szakasz második bekezdése az üzleti titok altípusaként, speciális fajtajaként definiálja és részesíti védelemben a védett ismeretet (know-how). Tekintettel azonban arra, hogy e titokfajta jellegénél fogva a bizalmi vagyonkezelési titok szempontjából álláspontom szerint nem releváns, a rendelkezés idézésétől és vizsgálatától e helyen eltekintek.

³¹ Vö. ANGYAL 1908, 139. p.

lönbség a két titoknem között abban áll, hogy az üzleti titok gazdasági tevékenységhez kapcsolódik, így annak megsértése esetén gazdasági érdekek érvényesülésén alapuló vagyoni jogok sérelmének az absztrakt lehetősége fennáll,³² még magántitok esetén erről nincsen szó. Természetesen a magántitok megsértése esetén sem kizárt vagyoni jogok sérelmének bekövetkezése, ám üzleti titok megsértése esetén – függetlenül attól, hogy a jogsértés megállapításának, illetve a szankció alkalmazásának nem feltétele – a vagyoni jogok, gazdasági érdekek sérelme (annak lehetősége) a domináns.³³

Nincsen annak akadálya, hogy a szerződő felek a bizalmi vagytonkezelési szerződésben megfogalmazzanak olyan titkokat, titokköröket, amelyek azok tartalmi jellemvonásai, immanens gazdasági jellemvonásai (fogalomképeség, elidegeníthetőség) okán üzleti titoknak minősülnek, így ex lege üzleti titokként fokozott védelemben részesülnek. Fontos hangsúlyozni azonban, hogy valamely nem közismert tény, adat, információ nem attól lesz üzleti titok, hogy a felek azt a szerződésben üzleti titoknak nevezik annak érdekében, hogy az fokozott titokvédelemben részesüljön, hanem kizárólag akkor, ha az a törvényben megfogalmazott tartalmi feltételeknek megfelel.

2. A bizalmi vagytonkezelési titok megsértésének polgári jogi szankcionálhatósága

Menyhárd Attila a bizalmi vagytonkezelési titok megsértésének polgári jogi szankcionálása körében akképpen foglal állást, hogy tekintettel arra, hogy a szabályozás nem fűz szankciót a titoktartási kötelezettség megsértéséhez, úgy „a titoktartási kötelezettség megsértése esetén a polgári jog általános szankciórendszere alkalmazandó, amelynek során elsősorban kártérítési³⁴ és jogalap nélküli gazdagodás-visszatérítési követelés, továbbá eltiltási igény (a személyiségi jogok megsértésére és a károsodással fenyegető helyzetekre vonatkozó szabályok alapján) lehetőségével kell számolni”.³⁵ A titoksértés tényének megállapítása alapot szolgáltat tehát a személyiségi jogsértésekkel szemben rendelkezésre álló polgári jogi szankciók alkalmazására.

IV. A bizalmi vagytonkezelési titok büntetőjogi védelme

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: *Btk.*) 223. §-a tartalmazza a magántitok megsértésének törvényi tényállását, a következőképpen: *Magántitok megsértése miatt büntetendő, „aki a foglalkozásánál vagy köz megbízatásánál fogva³⁶ tudomására jutott magántitkot alapos ok nélkül felfedi”.*

³² Vö. ANGYAL 1908, 143. p., 144. p.

³³ Ahogyan azt *Angyal* által idézett *Giesker* 1905-ös művében megfogalmazza: „So kann auch die Verletzung der Geheimsphäre mittelbar Vermögensinteressen kränken, zum Vermögensrechte wird sie auch dadurch nicht.” (Idézi: ANGYAL 1908, 143. p.)

³⁴ Vö. VEREBICS 2013, 594. p.

³⁵ MENYHÁRD 2014, 1890. p.

³⁶ A Csemegi Kódex a hivatási titok megsértését taxatív meg határozott hivatásokhoz kötötte, amely szabályozási módszerrel szemben ANGYAL kritikával él, amikor megfogalmazza, hogy „a titoktartásra kötelezettek köre szerfelett szűk, általános kívánalom, hogy a keretek tágításával minél több oly személyre kiterjesszesség e kötelezettség, kik hivataluknál fogva idegen titok birtokába jutnak.” (ANGYAL 1908, 113. p.) Az

Jelen tanulmányban nem célokom a teljes törvényi tényállás elemzése, arra kizárólag annyiban törekszem, amennyiben az értelmezés a bizalmi vagyonkezelési titok magántitokként történő büntetőjogi védelme kérdésében szükséges. A büntetőjogi felelősség megállapításának konkrét feltételei vizsgálatát megelőzően az elemzés első lépcsőfoka a magántitok megsértése tényállás megfelelése az ultima ratio elvének. A magántitok megsértése deliktum törvényi tényállása tekintetében pedig kizárólag a bizalmi vagyonkezelési titok megsértésének büntetőjogi szankcionálása szempontjából problematikus fogalmi elemek, így a magántitok mint elkövetési tárgy büntetőjogi értelmezése, valamint a speciális tettesi kvalifikáció képezi a vizsgálat tárgyát.

1. Titokvédelem az ultima ratio elvének tükrében

A titokhoz fűződő egyéni, illetve társadalmi érdek olyan jogi tárgyak, amelyek vonatkozásában a fokozatos, lépcsőzetes jogtárgysértés lehetséges,³⁷ azaz ezeket az érdekeket más jogág is, így tipikusan a polgári jog (sőt, elsődlegesen az) védelemben részesíti. Ahogyan azt FÉZER megfogalmazza, „a személyiség védelmét a polgári jog és a büntetőjog egymást kiegészítve valósítja meg.”³⁸ A két jogág közötti viszonyrendszert tekintve a fokozatos jogtárgysértést lehetővé tevő jogi tárgyak tekintetében ma is aktuális *Angyal* titokvédelemmel kapcsolatos megállapítása: „nem minden veszélyeztetés és sértés követel büntetőjogi szankciót. Némelykor elegendőnek tartjuk a sértés magánjogi következményeinek megállapítását, (...) s csak ritkán sűrgetjük a büntetőjog súlyos fegyvereinek használatát.”³⁹ A két jogág nem ritkán párhuzamosan, azonban más célból, illetve más eszközrendszerrel lép fel egyazon történeti tényállás realizálódása esetén.⁴⁰ Az ultima ratio⁴¹ büntetőjogi alapelvre tekintettel a titoksértés büntetőjogi szankcionálása kizárólag abban a terjedelemben megengedett, amennyiben az valamilyen *többlettényállási elem* büntetőnormában való megjelenésében a büntetőjogi felelősség megállapításának feltételeként definiálható.⁴² A magánjogi, valamint közigazgatási jogi védelem tárgyától eltérő büntetőjogi védelem terjedelmére világít rá *Angyal* is, amikor a titok büntetőjogi védelmének feltételeit határozza meg, amely feltételek között mintegy generálisan „a más jogági beavatkozásnál fokozottabb fellépés igényét” fogalmazza meg.⁴³ A fokozott fellépés igényének deklarálása is megalapozza azt a tételt, miszerint alapvetően minden büntetőjogilag releváns titoksértés materiális értelemben polgári jogi felelősség megállapíthatóságára is alapot ad, fordítva ez a tétel azonban már nem igaz.⁴⁴ A magánjog és

1961-es Btk. volt az első, amely a taxáció helyett általános fogalmat határozott meg. (BELOVICVS ERVIN: *Az emberi méltóság és az egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények (Btk. XXI. Fejezet)*. In: Busch Béla (szerk.): *Büntetőjog II. Különös rész. A 2012. évi C. törvény alapján*. HVG Orac, Budapest, 2012. 224–266. pp. 248. p.)

³⁷ KARSAI KRISZTINA: *Fogyasztóvédelem és büntetőjog*. HVG-ORAC, Budapest, 2011. 49. p.

³⁸ FÉZER 2014, 255. p.

³⁹ ANGYAL 1908, 27. p.

⁴⁰ NOCHTA 2016, 482. p.

⁴¹ Vö. TÓTH 2005, 57. p.

⁴² Vö. KARSAI 2011, 67. p.; MOLNÁR ERZSÉBET: *A gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőjének speciális büntetőjogi felelőssége*. Doktori értekezés. 2018, 72. p.

⁴³ ANGYAL 1908, 25–26. pp.

⁴⁴ Vö. NOCHTA 2016, 482. p.; MOLNÁR 2018, 73. p.

a büntetőjog közötti, az ultima ratio elv alapján fennálló különbséget juttatja kifejezésre Balás P. Elemér a magánjogi titokvédelemmel kapcsolatos fejtegetései körében: „a titokszféra a maga egészében magánjogi védelemben részesül, tehát nem szorítkozik azoknak a töredékes szabályoknak körére, melyeket egyes speciális törvények, főleg büntetőtörvények állapítanak meg”.⁴⁵

A büntetőjogi védelem titokvédelem terén is megjelenő fragmentális jellege⁴⁶ alapvetően nem a titok tárgyának szelektálásában ölt testet. Álláspontom szerint a titok tárgyat tekintve a védelemnek hézagmentesnek kell lennie, és e hézagmentesség, avagy a Balás által hivatkozott Giesker, német szerző által megfogalmazott „totális titokvédelmi rendszer”⁴⁷ megvalósul.⁴⁸

2. A magántitok megsértése törvényi tényállás alkalmazhatóságáról

Annak megállapítása, miszerint a bizalmi vagyongazdálkodási titok polgári jogi értelemben magántitoknak minősül, logikusan vezet arra az eredményre, hogy a büntetőjogi védelem szempontjából a magántitok megsértése tényállás alkalmazhatóságának kérdése vizsgálendő. Amint azt láthattuk, a magántitok polgári jogi védelme körében a jogalkotó példálózó, kiemelő jelleggel határoz meg tipikus titokfajtákat, amelyeket más jogági normák, illetve a joggyakorlat tovább cizellál. Ez az exemplifikatív jelleg teszi lehetővé azt, hogy a bizalmi vagyongazdálkodási titkot a magántitok védelmi körébe vonjuk, azt magántitokként interpretáljuk. Annak megállapítása azonban, hogy a bizalmi vagyongazdálkodási titok polgári jogi értelemben magántitoknak minősül, ezért személyiségi jogi védelmi eszközök alkalmazhatók, még nem jelenti *automatikus*an azt, hogy büntetőjogi védelem is fennáll. A büntetőjogi védelem, mint láttuk, az ultima ratio elvének szem előtt tartásával fragmentális, azaz a magántitokkal szemben a védelem szigorúbb feltételekkel, a magánjogi védelemhez képest többlettényállási elemek megvalósulása esetén állhat fenn. A magánjogi védelem feltételeihez képest a büntetőjogi védelem annyiban lesz *szűkebb*, hogy a jogalkotó a magántitok megsértése tényállás tettesét *specializálja*, azaz a titoksértés büntetőjogilag csak akkor lesz releváns, ha az elkövető a foglalkozása, avagy a köz megbízatása révén jutott a titok birtokába. Ahhoz tehát, hogy a bizalmi vagyongazdálkodási titok megsértésének büntetőjogi relevanciája kérdésében állást foglaljunk, szükséges definiálni, mit is ért a magántitok megsértése tényállás vonatkozásában a büntetőjogtudomány, valamint a joggyakorlat *foglalkozás* alatt. Kérdés tehát, hogy vajon a bizalmi vagyongazdálkodási szerződés mint tisztán polgári jogi kontraktus megkötése alapján keletkező bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony tekinthető-e olyan viszonyrendszernek, ahol a vagyongazdálkodó és a vagyongazdálkodó közötti kapcsolatot, illetve a vagyongazdálkodó tevékenységét büntetőjogi védelem szempontjából „foglalkozásként” definiálhatjuk. Előkérdésként ál-

⁴⁵ BALÁS 1942, 640. p.

⁴⁶ Vö. KARSAI KRISZTINA: *Alapelvei (r)evolúció az európai büntetőjogban*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2015. 78. p.

⁴⁷ GIESKER, HANS: *Das Recht des Privaten an der eigenen Geheimsphäre. Ein Beitrag zu der Lehre von der Individualrechten*. Müller, Zürich, 1905. (Idézi: BALÁS 1942, 625. p.)

⁴⁸ OROS 1992-es munkájában utal a titokvédelem hézagmentességének kritériumára: „Az Alkotmány nem tesz különbséget a titok fajtája között, hanem az alányhoz kötve garantálja minden ember jogát arra, hogy bizalmas információi ne szenvedjenek sérelmet.”⁴⁸ (OROS 1992, 144. p.)

lászpontom szerint vizsgálendő az is, hogy a titokvédelem szempontjából a tanulmány tárgyát képező szerződés „bizalmi”, avagy „hivatási” eleme domináns-e.

2. 1. A hivatásbeli titok védelmének ratio legis

A hivatásbeli titok mint magántitok nevesített fajtájának védelmi indoka mind a polgári jog, mind a büntetőjog szempontjából közös. E ráció feltárása álláspontom szerint a bizalmi vagyongazdálkodási titok büntetőjogi védelmének elemzése szempontjából azért kiemelendő és releváns, mert a magántitok polgári jogi védelméhez képest a potenciális titoksértők köre szűkül, és az ismérv, amely alapján a jogalkotó a specializációt megteszi, a titok tartalmának vizsgálatát sem teszi nélkülözhetetlenné.

Angyal kategorizálása alapján a titok tudatkörbe jutásának módjára tekintettel bizalmi, hivatási és hivatali titkok között tehető különbség. Bizalmi titoknál – *Angyal* meghatározásával élve – „az érdekelt s a titok tárgyát képező körülményről tudomással bíró egyén között létező, illetve feltételezett tényleges bizalmi viszony szálain keresztül jut a mások előtt rejtett körülmény az egyik tudatkörből a másikba; szóval ehelyütt bizonyos önkéntesség jellemzi a titok tárgyának harmadik személyekkel való közlését”. Hivatási titoknál ezzel szemben valamilyen sajátos foglalkozás természete az, amely előtt mások tudatkörüknek egy részét megnyitni kénytelenek. Bizalmi titok az, amelyet két vagy több – benső viszonyban élő – egyén őriz.⁴⁹ *Angyal* bizalmi titoknak azt tekinti, amelyet a titok jogosultja önként bíz a titoktartásra kötelezett személyre, míg a hivatási titok,⁵⁰ illetve e titok védelmének genus proximuma abban áll, hogy a titokjogosult más személyre kénytelen titkát bízni. Ahogyan *Angyal* megfogalmazza: „oly szakavatott egyénekhez fordulunk, kik a védelmi munkával hivatásszerűen foglalkoznak, s akik előtt sokszor legrejtettebb titkaink is kénytelenek vagyunk feltárni, mert különben nevünkben és javunkra feladatuknak nem tudnának megfelelni.”⁵¹ *Sándor* a bizalmi vagyongazdálkodásról szóló monográfiájában akképpen fogalmaz, hogy e szerződésben a bizalmi jelleg dominál.⁵² Megállapítása a szerződési jog, a vállalkozási, illetve a megbízási szerződések tipizálásának kontextusában értendő, tehát – mint láttuk – a bizalmi jelleg dominanciája teszi a szerződést megbízási természetűvé, a megbízási típusú szerződések csoportjába tartozóvá.⁵³ A bizalmi jelleg dominanciájával kapcsolatban tett megállapítása azonban a személyiségi jogi vetület nézőpontjából álláspontom szerint árnyaltan értelmezendő, ugyanis a titokvédelem szempontjából a bizalmi jelleg az alapvető domináns tényező, ehhez képest, immáron a titokkörökön belül vizsgálendő az, vajon mennyiben hivatásbeli jellegű a titok.

⁴⁹ ANGYAL 1908, 14. p.

⁵⁰ A bizalmi vagyongazdálkodási titok jogi védelmének szempontjából álláspontom szerint a hivatali titok büntetőjogi relevanciájának vizsgálata mellőzendő annak ellenére, hogy a védelem rációja, a fokozott büntetőjogi védelem szükségessége *Angyal* szerint hasonlóan a hivatásbeli titok rációjához, a következőkben áll: „a magánhivatalnokokkal szemben mellőzhető a büntetőjogi beavatkozás, mert a félnek módjában áll megválasztani azt a magánegyént, akire titkait rábízta (...). Egyedül abban az esetben igényelhet büntetőjogi védelmet, midőn kényszerítve van, hogy bizonyos magánhivatalnok tevékenységét igénybe vegye, s e célból azzal némely titkát közölje. (ANGYAL 1908, 104. p.)

⁵¹ ANGYAL 1908, 107. p.

⁵² SÁNDOR 2014, 398. p.

⁵³ B. SZABÓ 2014, 28. p.

Angyal bizalmi-hivatási viszonyrendszeren alapuló különbségtétele alapján megfogalmazható, hogy a hivatási titok esetén az önként vállalt bizalmi nexust pótolja a kényszerű kapcsolat alapuló titoktranszfer jogi védelme. A hivatásbeli titok jogi védelmének rációja feltárását követően adódik a kérdés: Vajon a bizalmi vagyonezelés tekintethető-e hivatásnak? Tekinthes-e *olyan hivatásnak*, amely e tartalmi kívánalmaknak megfelel, és amely viszonyrendszer fennállása mintegy *kényszerű* okot ad arra, hogy a vagyonezelő a vagyonezelővel titkokat közöljön?

2. 2. A foglalkozás terminus technikus értelmezése

A foglalkozás terminus technikus fogalmát éppúgy nem határozza meg *expressis verbis* büntetőjogi értelmező rendelkezés, mint ahogyan e hiány a magántitok fogalmának tekintetében észlelhető, ám ahhoz hasonlóan a joggyakorlat kimunkálta azokat a feltételeket, amelyek teljesülése esetén a büntetőjogi felelősségre vonást megalapozó foglalkozásról van szó. Eszerint foglalkozás alatt *rendszeres kereső tevékenység* gyakorlását kell érteni, amely lehet munkaviszony, tagsági viszony, önálló vállalkozás, eseti megbízások alapján rendszeresen végzett tevékenység is.⁵⁴ A foglalkozás terminus főfogalmi eleme eszerint az, hogy rendszeres kereső tevékenységről van szó, függetlenül attól, hogy milyen jogviszony keretei között történik a tevékenység végzése.⁵⁵ A *kereső tevékenység* fogalmilag azt feltételezi, hogy a feladatot elvégző személy anyagi javakban részesül, azaz nyelvtani értelemben (a joggyakorlat által kimunkált fogalomnak is megfelelően) ki kell zárni az ingyenesen ellátott tevékenységek körét a foglalkozás fogalom alól. Teleologikus értelmezés alapján, valamint a norma jogtárgyvédő funkcióját szem előtt tartva azonban azon tevékenységek ingyenes ellátása esetén, amelyek egyébként foglalkozásként, kereső tevékenységként végezhetők, a titoktartási kötelezettség fennáll, a titok megszerzését foglalkozás végzése során megszerzett adatnak, ténynek, információnak kell tekinteni. Az ingyenesen végzett tevékenységek kivonása e fogalmi kör alól ugyanis azt a következményt vonná maga után, hogy például a pro bono ügyvédi tevékenység ellátása esetén az ügyvéd az általa e tevékenysége végzése során tudomására jutott titok alapos ok nélkül történő feltárása esetén *büntetőjogilag* nem lenne felelősségre vonható. Éppen ezért a joggyakorlat által kimunkált „rendszeres kereső tevékenység” feltételt a magántitok megsértése tényállás interpretálása során úgy kell érteni, hogy az adott személy a meghatározott tevékenységet foglalkozásaként végzi, azzal rendszeresen kereső tevékenységet folytat, akkor is, ha e körben ingyenesen is ellát foglalkozásához kapcsolódó tevékenységet.

A bizalmi vagyonezelési szerződés magánjogi, tisztán kontraktuális jellege alapvetően felveti azt a kérdést, hogy a polgári jogi szerződéses jogviszonyok körében felmerülő titkok a büntetőjogi védelem szempontjából tekinthetők-e foglalkozás során megszerzett titkoknak. Álláspontom szerint e tekintetben nem lehet egységesen állást foglalni, a szerződés jellegéből kiindulva kell a kérdést eldönteni. Úgy vélem, hogy a bi-

⁵⁴ VIDA – JUHÁSZ 2009, 162. p.; SZOMORA ZSOLT: *Az emberi méltóság és az egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények (Btk. XXI. Fejezet)*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Complex Kiadó, Budapest, 2013. 451–481. pp. 468. p.; BELOVICS 2012, 249. p.

⁵⁵ Vö. BÉRCES 2017, 396. p.

zalmi alapon nyugvó, és gyakorta tartós, avagy rendszeres tevékenység ellátására kötött, megbízási típusú szerződések esetében,⁵⁶ kiváltképpen azok visszterhessége esetén olyan szerződéses jogviszonyról beszélhetünk, amely a büntetőjogi védelem szempontjából foglalkozásnak minősül, tekintettel arra is, hogy az „eseti megbízás alapján rendszeresen végzett tevékenység” körében felmerülő titkok magántitokként történő büntetőjogi védelmét a joggyakorlat is elismeri.

Jelen érvelés mellett szól *Balás* azon megállapítása is, miszerint titoktartási kötelezettséget alapvetően el lehet vállalni kétoldalú szerződéssel is, ám való igaz, az alapvetően magánjogi védelmi rendszerre vetített megállapítás annyiban releváns csak a büntetőjogi védelem melletti érvelés körében, hogyha az a szerződés az egyéb, imént tárgyalt feltételeknek megfelel, úgy a büntetőjogi védelem fennállhat.⁵⁷

V. Összegzés

Angyal kérdése a mindenkor változó társadalmi-jogi-gazdasági környezetre tekintettel, ma is aktuális: „*menyiben, s mily határok között védendő büntetőjogilag a titok java?*”⁵⁸ A bizalmi vagyonkezelési titok mint újonnan megjelenő nevesített titokfajta dogmatikai rendszerben való elhelyezése, védelme módjának, mértékének és terjedelmének meghatározása elengedhetetlen. E titok nevesített védelmének igénye az a bizalmi nexuson alapuló jogviszony, amely a vagyonrendelő és a vagyonkezelő között áll fenn. A bizalom erkölcsi kategória ugyan, ám a tárgyának megsértését a jogrendszer meghatározott feltételek megvalósulása esetén szankcionálja. E feltételek a bizalmi vagyonkezelői titok vonatkozásában megegyeznek a magántitok polgári jogi, valamint büntetőjogi védelmének deklarált feltételeivel. Így tehát ahogyan az ügyvédi titok, orvosi titok a magántitok speciális fajtái,⁵⁹ a bizalmi vagyonkezelői titok is a magántitok jogi sorsát osztja. A büntetőjogi védelem szempontjából vizsgálendő magántitok megsértése tényállás tettességhez szükséges ismérvének mikénti értelmezése meglátásom szerint újraértelmezést igényel a joggyakorlat interpretációjához képest, amely újraértelmezés nemcsak az ingyenes bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján keletkeztetett jogviszonyban felmerülő magántitok, hanem más pro bono végzett foglalkozás vonatkozásában is irányadó.

⁵⁶ Vö. VEREBICS 2013, 593. p.

⁵⁷ BALÁS 1941, 644. p.

⁵⁸ ANGYAL 1908, 25. p.

⁵⁹ TÓTH 2005, 58. p.

ERZSÉBET MOLNÁR
ÜBER DIE STRAFRECHTLICHE SCHUTZ DES
TREUHANDGEHEIMNISSES

(Zusammenfassung)

Während des Inkrafttretens des neuen ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuches aus 2013 (*uBGB*) wurde ein neuer Vertragstyp im ungarischen Rechtssystem erschienen: der Treuhandvertrag. Der Treuhandvertrag begründet ein Rechtsverhältnis zwischen dem Treugeber und dem Treunehmer, gemäß dessen das Eigentumsrecht des dem Vertrag berührten Vermögens des Treugebers auf dem Treunehmer übertragen wird. Das zwischen den Parteien bestehende Rechtsverhältnis ist gleichzeitig ein Vertrauensverhältnis auch, infolge dessen der Treunehmer gesetzlich verpflichtet ist, die aus dem Rechtsverhältnis stammenden Geheimnisse zu bewahren (§ 6:319 uBGB).

Die Beitrag beschäftigt sich mit der Frage, ob und inwieweit mit den Instrumenten des strafrechtlichen Geheimnisschutzes das Treuhandgeheimnis geschützt werden darf. Zur Stellungnahme in der Frage des strafrechtlichen Schutzes muss sich als Vorfrage mit dem zivilrechtlichen Schutz, bzw. mit der zivilrechtlichen dogmatischen Eingliederung des Treuhandgeheimnisses beschäftigen. Wenn festgestellt werden darf, dass der geprüfte Geheimnistyp zivilrechtlich als Privatgeheimnis geschützt werden kann, darf deren strafrechtlichen Schutz als Privatgeheimnis analysiert werden. Der strafrechtliche Geheimnisschutz fragmentarisch ist. Das bedeutet, dass der strafrechtliche Schutz bezüglich des Privatgeheimnisses im Vergleich zu dem privatrechtlichen Schutz besteht nur dann, wenn die strafrechtliche Tatbestandselemente, deren Existenz zur zivilrechtlichen Schutz nicht Voraussetzung ist, auch verwirklicht werden. Dementsprechend muss aus der Sicht des strafrechtlichen Schutzes des Treuhandgeheimnisses geprüft werden, was für eine Bedeutung der in dem Straftatbestand der Verletzung des Privatgeheimnisses festgelegte Kriterien zur Täterschaft hat.